

ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

87.

KURIER LITEWSKI

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 29-го Октября — 1837 — Wilno. Piątek. 29-go Października.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 21-го Октября.

Высочайшимъ Приказомъ, 17-го Сентября, назначены: Командиръ 2-й бригады 12-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Небловъ 1-й*, Командующимъ 17-ю Пѣхотную дивизію. Командиръ 1-й бригады 13-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Булгаковъ*, Командиромъ 2-й бригады 12-й Пѣхотной дивизіи. Свиты Его Императорскаго Величества Генераль-Маіоръ *Князь Мещерскій*, Командиромъ 1-й бригады 13-й Пѣхотной дивизіи, съ оставленіемъ въ Свитѣ Его Величества. Командиръ 1-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Линденъ*, состоять по Арміи. Командиръ 1-й бригады 7-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Марковъ 2-й*, Командиромъ 1-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ 1-й бригады 15-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Варпаховскій*, Командиромъ 1-й бригады 7-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ 2-й бригады 4-й Пѣхотной дивизіи, Генераль-Маіоръ *Пушинъ 1-й*, Командиромъ 2-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ Тобольскаго пѣхотнаго полка, Генераль-Маіоръ *Леманъ 2-й*, Командиромъ 1-й бригады 15-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ Украинскаго Егерскаго полка, Генераль-Маіоръ *Литвиновъ 1-й*, Командиромъ 2-й бригады 4-й Пѣхотной дивизіи.

— Высочайшимъ Приказомъ, 19-го Сентября, назначены: Начальникъ Штаба 2-го Пѣхотнаго Корпуса, Генераль-Лейтенантъ *Лидерсъ*, Командующимъ 5-мъ Пѣхотнымъ Корпусомъ, на мѣсто Генераль-Адъютанта Муравьева 1-го; Флигель-Адъютантъ Его Величества, Лейбъ-Гвардіи Волынскаго полка Полковникъ *Гогель*, Исправляющимъ должность Начальника Штаба 2-го Пѣхотнаго Корпуса, съ оставленіемъ въ прежнемъ званіи. (*Рус. Инв.*)

— Въ прошедшую Пятницу, 8-го Октября, произведены въ Пеллѣ любопытные опыты. Два камня, представлявшіе съ незапамятныхъ временъ препятствіе свободному плаванію по Невѣ въ этомъ мѣстѣ, взорваны минами, зажженными подъ водою помощію Фюльмифера (*Fulmifere*, громоноса), изобретеннаго Г. *Ле-Мольтомъ*. Особы, присутствовавшіи при этомъ важномъ опытѣ, были поражены средствами и силою машины, переносимой безъ всякаго затрудненія, и готовой дѣйствовать во всякое время, по данному знаку. Фюльмиферъ передаетъ электрическую искру на желанное пространство, чрезъ землю и воду. Не смотря на сырость воздуха того дня, казавшагося неблагопріятнымъ для развитія и распространенія электричества, Фюльмиферъ, находившійся въ продолженіе шести часовъ подъ дождемъ, преодолѣлъ всѣ препятствія. — Опытъ, произведенный 8-го Октября, доказываетъ высокую пользу сдѣланнаго въ Россіи изобретенія, которое принесетъ большія выгоды промышленности и всему обществу. Не исчисляя всѣхъ преимуществъ Фюльмифера, всякъ признаетъ пользу, которую онъ принесетъ рѣчному судоходству, уничтоживъ скалы и подводные камни, представляющіе ве-

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 21-go Października.

Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, 17-go Września, назначeni: Dowódzca 2-ey brygady 12-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Niejetow 1-szy*, Dowodzącym 17 tą dywizyą piechoty; Dowódzca 1-ey brygady 13-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Bułhakow*, Dowódzca 2-ey brygady 12-ey dywizyi piechoty. Orzaku Jego Cesarskiej Mości Jenerał-Major *Xiążę Mieszczerski*, Dowódzca 1-ey brygady 13-ey dywizyi pieszey, z pozostaniem w orszaku Najjaśniejszego Pana. Dowódzca 1-ey brygady 14-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Linden*, liczyć się w Armii. Dowódzca 1-ey brygady 7-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Markow 2-gi*, Dowódzca 1-ey brygady 14-ey dywizyi piechoty. Dowódzca 1-ey brygady 15-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Warpachowski*, Dowódzca 1-ey brygady 7-ey dywizyi piechoty. Dowódzca 2-ey brygady 4-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Puszczyn 1-szy*, Dowódzca 2-ey brygady 14-ey dywizyi piechoty. Dowódzca Tobolskiego pólku piechoty, Jenerał-Major *Lehmann 2-gi*, Dowódzca 1-ey brygady 15-ey dywizyi piechoty. Dowódzca Ukrainskiego pólku Strzelców, Jenerał-Major *Litwinow 1-szy*, Dowódzca 2-ey brygady 4-ey dywizyi piechoty.

— Przez Najwyższy Rozkaz Dzienny, 19-go Września, назначeni: Naczelnik Sztabu 2-go Korpusu piechoty, Jenerał-Porucznik *Liders*, Dowodzącym 5-tym Korpusem piechoty, na miejsce Jenerał-Adjutanta Murawjewa 1-go; Skrzydłowy Adjutant Jego Cesarskiej Mości, Półkownik Wołyńskiego pólku Gwardyi *Gogel*, Sprawującym obowiązki Naczelnika Sztabu 2-go Korpusu piechoty, z pozostaniem w nazwaniu dotychczasowym. (*R. I.*)

— W przeszły piątek, 8-go Października, odbyło się w Pelli ciekawe doświadczenie. Dwa kamienie, od niepamiętnychъ czasów stawiające przeszkodę swobodney żegludze na Newie w tѣmъ miejscu, rozsądzone zostały minami, zapalonymi pod wodą za pomocą Fulmiferu wynalezionego przez Pana *Le-Molth*. Osoby, przy tѣmъ ważnymъ doświadczeniu znajdujące się, były zdziwione środkami i siłą машины, bez żadney trudności przenoszoney, i gotowey do działania w każdymъ czasie, za danymъ znakiem. Fulmifer udziela iskry elektryczną na żadaną przestrzeń, przez ziemię i wodę. Pomimo wilgotności powietrza dnia tego, który się zdawał nieprzychylnymъ do rozwinięcia i rozszerzenia elektryczności, Fulmifer, przez sześć godzinъ znajdujący się na deszczu, wszystkie pokonał przeszkody. — Próba, 8-go Października odbyta, przekonywa o wielkiej wyższości uczynionego w Rossyi wynalazku, który wielkie przyniesie korzyści przemysłowi i całej społeczności. Nie wyliczającъ wszystkichъ użyteczności Fulmiferu, każdyъ uzna korzyść, jaką przyniesie żegludze rzeczney, zniszczywszy skały i kamienie podwodne, stawiające wielkie niebezpieczeństwa statkomъ. Trzema godzinami przedъ uczynieniemъ tѣy próby, o jeden z kamieni, jużъ przygotowanychъ do rozsądzenia, rozbiła się barka, z kosztownymъ ładun-

личайшія опасности судамъ. За три часа до произведенія этого опыта, обь одинъ изъ камней, уже приготовленныхъ къ взрыву, разбилась барка, шедшая съ богатымъ грузомъ. (С. П.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

А В С Т Р І Я.

Вѣна, 19-го Октября.

Вчера съ обыкновеннымъ торжествомъ праздновали здѣсь воспоминаніе битвы подъ Лейпцигомъ. Его Величество Императоръ для сего явился въ сопровожденіи Эрцъ-Герцоговъ Карла и Людовика на мѣсто, гдѣ расположенъ былъ здѣшній гарнизонъ, приказавъ войскамъ проходить мимо себя и изъявивъ свое одобреніе за прекрасный воинскій строй и произведенныя движенія. Въ здѣшнемъ инвалидномъ домѣ была открыта для публики зала, гдѣ находятся обь исполинскія картины войны и бюсты знаменитѣйшихъ Австрійскихъ Полководцевъ.

— Новѣйшіе дипломатическіе переговоры происшедшіе отъ неожиданнаго появленія Графа Гонфалоніери въ Парижѣ, доставляютъ интересное объясненіе характеристики Австрійскаго Кабинета. Известно, что Австрійское посольство въ Парижѣ, какъ только узнало о прибытіи туда Графа Гонфалоніери, тотчасъ на счетъ запрещенія пребыванія его во Франціи, сообщило о томъ Французскому Правительству, на основаніи, что Гонфалоніери при освобожденіи его изъ Шпильберга, добровольно далъ обязательство: „оставить на всегда Европу.“ Гонфалоніери долженъ былъ оставить Францію и Австрійское Правительство получило теперь подробное уведомленіе, о всемъ этомъ случаѣ. При всемъ томъ Австрійское Правительство постановило, что если Графъ Гонфалоніери опять возвратится во Францію, или гдѣ нибудь пробывать будетъ въ Европѣ, за предѣлами Австріи и тѣхъ Государствъ съ которыми установленъ картель, то на это Имп. Австрійское посольство вовсе не будетъ обращать вниманія. Вероятно постановленіе это, въ которомъ безъ сомнѣнія каждой усмотритъ благороднѣйшій образъ мыслей, сообщено уже Гр. Гонфалоніери. (A.P.S.Z.)

Ф Р А Н Ц І Я.

Парижъ, 23-го Октября.

Сегодня въ 2 часа по полудни здѣшніе жители, 21-мъ пушечнымъ выстрѣломъ, возвѣщены о взятіи Константины. Вотъ буквальное содержаніе касающейся сего депеши:

„Тулонъ, 22 Октября въ 9 час. утра (Константина 13 Окт.). Генераль Вале къ Министру Военному и Иностранныхъ Дѣлъ. Трехцвѣтныи штандартъ развѣваетъ на стѣнахъ Константины. Войско подступило къ городу 6-го ч., проломъ сдѣланъ 11 ч., 12 ч. начать приступъ, а сегодня съ величайшею храбростію и съ совершеннымъ успѣхомъ произведена атака. Непріятель упорно сопротивлялся, но войска наши одержали надъ нимъ славную побѣду. Король и войско повесли большую потерю. Генераль Дамрёмонтъ, вчера какъ только обратился къ проломной батарее, убить пушечною пулею. Я принялъ послѣ него команду.“

— Извѣстіе о взятіи Константины, получено сегодня въ Тюильери въ ту минуту, когда Король приѣзжалъ изъ Версаля; оно тотчасъ сообщено Монитеру, для объявленія его въ чрезвычайномъ прибавленіи. Въ то же время извѣстіе это разослано по телеграфамъ во всѣ стороны. *) На биржѣ извѣстіе это не произвело никакого значительнаго движенія, ибо по изъявленію биржевыхъ спекулантовъ, имъ уже прежде воспользовались.

— Герцогъ Александръ Виртембергскій, завтра съ молодою своею супругою, предприметъ путь въ Германію.

— Г. Тьеръ предъ возвращеніемъ своимъ въ Лилль, имѣлъ у Короля аудіенцію, продолжавшуюся четыре часа.

— Въ Версалѣ будетъ завтра совершенно торжественное молебствіе о взятіи Константины. Король тотчасъ заказавъ статуя Генерала Дамрёмона для тамошняго музея.

— Генераль д'Овре, который теперь стоитъ въ Байоннѣ, наименованъ Губернаторомъ Орана. Генераль-Лейтенанта Гр. Гариспа, имѣющаго главную команду въ Пиринеяхъ, такъ какъ онъ получилъ Перское достоинство, къ будущему засѣданію ожидаютъ въ Парижѣ.

*) Въ Страсбургѣ извѣстіе это опубликовано 23 ч. въ 7 час. вечера. Телегр. депеша шлагогожъ содержанія какъ вышеозначенная. На концѣ только прибавлено еще, что Принцъ Жоанвильскій 14 ч. (не 17) а по сему на другой день по взятіи Константины, туда прибылъ, и что какъ онъ шакъ и Герцогъ Немурскій здоровы.

WIAOMOŚCI ZAGRANICZNE.

A U S T R I A.

Вѣденъ, дня 19 Паждзирика.

Wczora obchodzono tu ze zwyczajną uroczystością rocznicę bitwy pod Lipskiem. J. Ces. Mość, przybywszy w tym celu, w towarzystwie Arcy-Xiążąt Karola i Ludwika na miejsce, gdzie była wystawiona załoga tuteysza, kazał przeciągać przed sobą woyskom i oświadczył zadowolenie, za odznaczającą się woyskową postawę i dobre wykonanie obrótów. W tuteyszym domu inwalidów, sala, gdzie się znajdują dwa wielkie obrazy bitew i popiersia najsławniejszych wodzów austriackich, otwartą była dla publiczności.

— Najnowsze układy dyplomatyczne, do których dało powód niespodziewane ukazanie się Hr. Gonfalonieri w Paryżu, dają nową interessującą cechę charakterystyki Gabinetu Austriackiego. Wiadomo, że Poselstwo Austriackie w Paryżu, jak tylko otrzymało doniesienie o przybyciu tam Hrabiego, zawiadomiło o tém Rząd Francuzki, z oświadczeniem przeciwko pobytowi jego we Francyi, odwołując się do tego, że Gonfalonieri przy swém uwolnieniu ze Szpilberga, dał dobrowolne zobowiązanie się: *nazawsze opuścić Europę.* Gonfalonieri musiał opuścić Francją, i Rząd Austriacki wtedy dopiero dokładną otrzymał wiadomość o tym wypadku. Z tém wzyśtkiem, Rząd Austriacki postanowił, iż, jeśli Hrabia Gonfalonieri znowu powróci do Francyi, lub gdziekolwiek nawet miał przebywać w Europie poza krajami Austrii i tych Państw, z któremi istnieją układy względem wzajemnego wydawania przestępów, tedy poselstwo Cesarzko-Austriackie, zgoda nie będzie zwracać na to uwagi. Bez wątpienia, postanowienie to, w którym zapewna każdy postrzeżę nayszlachetniejszy sposób myślenia, już zakomunikowane zostało i Hrabie Gonfalonieri. (A.P.S.Z.)

F R A N C Y A.

Paryż, dnia 23 Paждзирика.

Daś o godzinie 2 z południa, mieszkańcom tuteyszym, przez 21 wystrzałów z dział, obwieśczone o wzięciu Konstancy. Dostówna treść tyczący się tego depeszy telegraficznej, jest następująca:

„Tulon, 22 Paждzier. o godz. 9-ty rano (Konstantyna 13 Paждz.) Jenerał Valée do Ministrów wojny i spraw zewnętrznych. Chorągiew trójkolorowa powiewa na murach Konstancy. Woysko dnia 6-go zbliżyło się pod miasto; wyłom zrobiono dnia 11-go; dnia 12 zaczęto przystępować ku niemu, a dzisiaj rano, z największą walecznością i zupełnym skutkiem, atak wykonano. Nieprzyjacieli mocny stawiał opór, lecz woyska nasze zaszczytnie go zwyciężyły. Król i woysko wielką ponieśli stratę. Jenerał Damrémont wczora, gdy się udał na baterią wyłomową, zabity został kulą działową. Ja objąłem po nim dowództwo woyska.“

— Wiadomość o wzięciu Konstancy otrzymano dzisiaj w Tuilleryach w tej chwili, gdy Król przybył z Versaillu; przesłano ją natychmiast do *Monitora*, dla ogłoszenia w nadzwyczajnym dodatku. W tymże czasie rozesłano ją na wszystkie strony przez telegrafy. *) Na giełdzie wiadomość ta nie sprawiła żadnego znacznego ruchu; gdyż, podług oświadczenia spekulantów giełdowych, pierwiej już z niej skorzystano.

— P. Thiers przed powrotem swym do Lille, miał posłuchanie u Króla, trwające cztery godziny.

— Xiąże Alexander Wirtemberski z młodą swoją małżonką przedsięwzemie jutro podróż do Niemiec.

— W Versaillu śpiewane będzie jutro uroczyste *Te Deum*, za wzięcie Konstancy. Król natychmiast zamówił posąg Jenerała Damrémont do tamiecznego muzeum.

— Jenerał d'Auvrey, który stoi w Bayonnie, mianowany został Gubernatorem Oranu. Jenerał-Porucznik, Hrabia Harispe, który ma naczelne dowództwo w okolicach Pireneów, z przyczyny, że otrzymał godność Parowska, na przyszłe posiedzenie oczekiwany jest do Paryża.

*) W Strażburgu wiadomość ta ogłoszona została dnia 23 o godz. 7 wieczorem. Depesza telegraficzna brzmi całkiem jak powyższa. Na końcu ma tylko jeszcze do-datek, że Xiąże Joinville d. 14 (nie zaś 17), a więc nazajutrz po wzięciu Konstancy, tam przybył, i że równie on, jak i Xiąże Némours, mieli się dobrze.

— Въ письмахъ изъ Неаполя уведомляютъ, что все торговые споры между тамошнимъ и Французскимъ Правительствомъ, устранены.

— Въ Логроньи 13-го ч. опять распространился слухъ, что Генералъ *Oraa* взялъ Кантавею.

— *Журналъ Первый* въ отношеніи Испанскихъ дѣлъ объясняется слѣдующимъ образомъ: „Извѣстія изъ главнаго пункта войны въ Испаніи, пишутъ о томъ, что *Д. Карлосъ* опять начинаетъ наступательно дѣйствовать. Письмо изъ Бургоса отъ 16 ч. уведомляетъ, что по достовернымъ донесеніямъ, *Донъ Карлосъ* 13 ч. вечеръ, двинулъ напередъ свои форпосты между Гумиль-де-Ицанъ и Кабаньосъ д'Эскуева, вѣроятно въ намѣреніи перейти долину Эскуева. Изъ сего корреспондентъ заключаетъ, что Карлистское войско имѣетъ намѣреніе идти чрезъ Пескуера и Пеняфилъ на Валадолидъ. Въ слѣдствіе печальныхъ извѣстій, доходящихъ со всехъ пунктовъ провинціи, умы въ Бургосѣ были очень взволнованы; а Карлисты составляющіе въ городѣ большинство, старались поддерживать это волненіе. Кажется, что потеря Христивосовъ въ сраженіи при Ретуэртъ и въ сраженіяхъ отъ 6 и 7 числа, особенно значительна въ кавалеріи, которую Полковникъ *Аспирозъ*, упорно велъ въ огонь, хотя поле покрытое деревьями и орудіями, весьма было невыгодно для кавалеріи. Разные корпуса этой кавалеріи, такъ разстроены потерей, что многіе Штабъ-Офицеры дальнѣйшую службу почли невозможною и подали въ отставку. Въ Бургосѣ увѣрили также, что Генералы *Эспартеро* и *Лоренцо*, были въ такомъ несогласіи, что послѣдній отказался отъ своей команды и послѣднимъ отправился въ Мадридъ. 12 Октября Ген. *Эспартеро* находился еще въ Понтиль, а нѣкоторые баталіоны его арріергарда стояли даже въ Коваррубасъ. Облать въ такомъ жалкомъ положеніи, что большою торговъ производившійся каждую среду въ городѣ Лерма, двѣ уже недѣли прекратилась.“ (*A.P.S.Z.*)

Великобританія и Ирландія.

Лондонъ, 20-го Октября.

Королева проживаетъ еще въ Брейтонъ. Вчера въ сопровожденіи Герцогини *Кентской*, также многихъ дамъ и кавалеровъ прогуливалась верхомъ, 2½ часа.

— Линійный корабль *Эдинбургъ*, отплылъ изъ Портсмута въ Лиссабонъ съ деньгами къ Адмиралу *Гаджъ*, по врученіи которыхъ, выдѣтъ въ Средиземное море, для подкрѣпленія Англійскаго флота.

— По извѣстіямъ полученнымъ изъ пролива Девисъ, нынѣшняя ловля китовъ, была очень скудна; съ 21 Сентября не поймали болѣе 68 штукъ; по сему полагали, что цѣна варвана возвысится.

— По случаю близкаго засѣданія Парламента, журналъ *Globe* пишетъ между прочимъ: „Незначительное большинство Министровъ въ Нижней Палатѣ и упорное большинство противу нихъ въ Верхнемъ Парламентѣ, вотъ два пункта, на которые въ самомъ скоромъ времени, реформисты должны обратить вниманіе. Они дѣйствительно въ затруднительномъ положеніи; впрочемъ невыгоды въ сравненіи съ неоспоримыми пользами, вовсе малозначущи. Совершенный недостатокъ законодательства, гораздо лучше дурнаго законодательства, и такъ лучше, если можемъ, хотя бы это было и безуспѣшно, стараться на счетъ введенія хорошихъ мѣръ, нежели сопротивляться худымъ. Еслибъ Торіи правили кормиломъ, ихъ политика показала бы, что они къ своему движенію партій, столько еще привязаны какъ и прежде. По сему имѣтъ въ рукахъ правительственную власть, само собою полезно для реформы, и если подумаемъ, что дворъ теперь за одно съ Государствомъ а Королева съ народомъ, то не простительно еслибъ мы оставили такое выгодное положеніе.“

— О экспедиціи Полковника *Чесней* по Евфрату предпринятой въ 1834 г. по порученію Князя *Веллингтона*, *Times* сообщаетъ пространныя выписки изъ представленнаго рапорта. Изъ сего явствуетъ, что только 5 дорогъ изъ Англіи въ Индію, изъ коихъ кратчайшая по Евфрату т. е. на 46 дней изъ Англіи въ Бомбай и обратно 52 дня. Чрезъ Александрію и Суэцъ путь продолжается 53 и 55 дней, но потому, что дуютъ противные вѣтры, не много имѣетъ преимуществъ предъ тою. Третья, ведущая чрезъ Мальту, Истамбулъ, Трапезунтъ и Буширь въ Персидскій заливъ, требуетъ 58 и 59 дней; каждая война въ Персіи, можетъ прекратить ее. Четвертая идетъ чрезъ Германію Вѣну и Трапезунтъ; путешествіе продолжается 3 до 55 дней. Пятая напослѣдокъ основывается на проектѣ Капитана *Эсткуръ*, чтобы чрезъ Магамбера (городъ на Персидскомъ берегу Евфрата между Басорою и проливомъ) переплыть въ Индійское

— В листкахъ зъ Неаполя доносzą, że wszystkie spory handlowe, między tamecznym a Francuzkim Rządami, zostały usunione.

— W Logroño dnia 13 znowu rozbiegła się pogłoska, że Jenerał *Oraa* wziął Cantavieja.

— *Journal des Débats* wyraża się względem spraw Hiszpańskich w następujący sposób: „Wiadomości z głównej widowni wojny w Hiszpanii, nie przestają opisywać *Don Carlosa*, jako znowu zaczynającego działać zaczepnie. List z Burgos pod d. 16 donosi, iż, podług godnych wiary wiadomości, *Don Carlos* dnia 13 wieczorem, przednie swe czaty między Gumiel-de-Izan a Cabanios d'Esqueva posunął na przód, zapewne w celu, ażeby przeysść przez dolinę Esqueva. Korrespondent podług tego rozumie, że wojsko Karolistowskie ma zamiar iść przez Pesquera i Peñafiel na Valladolid. Skutkiem zasmucających wiadomości, nadchodzących ze wszystkich punktów prowincyi, umysły w Burgos w wielkim były wzburzeniu; a Karoliści, którzy w tém nawet mieście stanowią większość, usiłovali utrzymać to wzburzenie. Zdaje się, że strata Krystynistów w bitwie pod Retuerta i w potyczkach d. 6 i 7, szczególnie dotknęła kawalerią, którą Półkownik *Aspiroz* upornie prowadził na ogień, chociaż plac pokryty drzewami i działami, bardzo był dla jazdy szkodliwy. Rozmaite korpusy kawaleryjskie przez tę stratę tak zostały zruynowane, że wielu Sztabsoficerców uważali dalszą służbę za niepodobną i podali się do uwolnienia. W Burgos zapewniano także, że Jenerałowie *Espartero* i *Lorenzo* byli z sobą w wielkiem nieporozumieniu, że ostatni złożył swoje dowództwo i w największym pośpiechu udał się do Madrytu. Dnia 12 Paździer. Jenerał *Espartero* znajdował się jeszcze w Pontilla, a kilka batalionów z jego tylney strazy stało jeszcze nawet w Covarrubias. Stan kraju tak jest smutny, że wielkiego targu, który co środę odbywał się w mieście Lerma, już od dwóch tygodni nie było.“ (*A.P.S.Z.*)

БРИТАНІЯ ВІЕЛКА І ІРЛАНДІЯ.

Лондонъ, дня 20-го Паўдзiernіка.

Кролева баві яшчэ ў Brighton. Вечора одбыла ў таварыстве Хігъны *Kent*, oraz wielu dam i panów, przejażdżkę konną, która trwała półtrzeci godziny.

— Okręt liniowy *Edinburg*, wypłynął z Portsmouth do Lisbony z depeszami do Admirała *Gage*, które od dawszy, puścił się na morze Śródziemne dla wzmożenia tam floty Angielskiej.

— Podług doniesień, z ciążyny *Devis* otrzymanych, tegoroczny połów wielorybów, był bardzo lichy: od dnia 21 Września nie ulowiono więcej jak 68 sztuk; z tego powodu sądzono, że cena tranu pójdzie w górę.

— Z powodu zbliżającego się posiedzenia Parlamentu, powiada dziennik *Globe* między innemi: „Mała większość Ministrów w Izbie Niższej i uporna większość, jaką mają przeciwko sobie w Izbie Wyższej, są to dwa punkta, na które zwracać się powinna uwaga Reformistów w jak najrychlejszym czasie. Przykre położenie, w jakim się postawionemi widzą, jest zbyt widoczne; jednakże niedogodności w porównaniu z istnieniami korzyściami są tylko mało znaczące. Zupełny brak prawodawstwa, lepszy jest od złego prawodawstwa: jakoż lepiej nam z tém, że możemy, chociażby to było bezskutecznie, czynić starania o wprowadzenie dobrych środków, jak gdybyśmy z tym opierać się musieli. Gdyby Torysowie u steru byli, kierunek ich polityki wskazywałby, że do swego ruchu stronniczego tyle są jeszcze przywiązani, jak dawniej. Posiadanie więc władzy rządowej jest samo przez się korzyścią dla reformy, a kiedy pomyslemy jeszcze, że dwór trzyma teraz z Królestwem, a Królowa z narodem: byłoby słabością nie do przebaczenia, gdybyśmy tak korzystne stanowisko opuszczali.“

— O wyprawie Półkownika *Chesney* do Eufratu, z polecenia Xięcia *Wellingtona* w r. 1834 przedsiębraney, umieszcza gazeta *Times* obszernie wyjątki ze złożonego raportu. Pokazuje się z nich, że pięć tylko dróg jest z Anglii do Indyi, z których najkrótsza Eufratem, to jest: 46 dni z Anglii do Bombay, a napowrót dni 52. Przez Alexandryę i Suez trwa droga 53 i 55 dni, ale z powodu panowania wiatrów przeciwnych, nie wiele ma pierwszeństwa przed tamą. Trzecia prowadząca przez Maltę, Stambuł, Trebizondę i Buszir do Perskiej zatoki, potrzebuje 58 i 59 dni; każda wojna w Persyi, może ją przerwać. Czwartą idzie przez Niemcy, Wiedeń do Trebizundu; podróż trwa dni 53 do 55. Piąta nareszcie, zasada się na projekcie Kapitana *Estcourt*, ażeby przez Mohammera (miasto na Perskim brzegu Eufratu między Basorą a ciążiną) dostać się do Indyjskiego morza. Na dromadach odbywa się podróż w 10 dniach z Damaszku do

море. На верблюдахъ путь совершается въ 10 дней изъ Дамаска въ Могаммеръ а чрезъ 16 изъ Бейрута въ Дамаскъ. Изъ сего рапорта видно, что экспедиція Полковника Чеснея по Евфрату, не подверглась несчастію, но напротивъ онъ совѣтуетъ держаться сего пути, утверждая, что онъ есть самый лучший изъ всѣхъ упомянутыхъ.

— Езуитскій орденъ утвердившійся въ окрестностяхъ Ливана, имѣлъ уже прежде намѣреніе отпраздновать изъ Сиріи и учредить миссію между Халдейцами. Теперь извѣстно, что не миссію но совершенную коллегію определено учредить въ Месопотаміи. Учрежденіе этой коллегіи объясняется планъ Езуитовъ, чтобы отъ Евфрата и Тигра завести сообщеніе съ поселеніями ордена въ Ост-Индіи, и вмѣстѣ такимъ образомъ имѣть рядъ миссій и коллегій во всей южной сторонѣ Азіи. Въ Индіи, гдѣ терпимость Англійскаго Правительства, предоставляетъ ордену совершенно свободное существованіе, Калькута есть центромъ ихъ миссій, откуда въ прошломъ году, Езуиты распространились до Ава и Перу. (G. C.)

ГЕРМАНІЯ.

Ганноверъ, 19-го Октября.

Слышно, что Князь Сольмсъ, сынъ Королевы, будетъ Губернаторомъ здѣшняго города.

— Настоящія дѣла Королевства рѣшаетъ исключительно Король съ двумя только чиновниками, т. е. съ Министромъ Шеле и съ Директоромъ Канцеляріи Лейстомъ, иногда только Наслѣдственный Принцъ участвуетъ въ ихъ совѣщаніяхъ. Многіе проекты закона принятые въ послѣднемъ засѣданіи, между которыми есть очень важныя и нужныя, не удостоились еще Королевскаго утвержденія. Всѣ нетерпѣливо ожидаютъ конца, продолжающагося до сихъ поръ въ государственныхъ дѣлахъ перелома. (G. C.)

ИСПАНІЯ.

Напечатанное въ Times Мадридское письмо отъ 9-го Октября, уведомляетъ, что тамъ носился слухъ, что въ Наваррѣ вооружаютъ огромную Карлистскую экспедицію, которая присоединится къ Донъ-Карлосу, и посему Карлисты 4-го ч. сдѣлали отчаянное нападеніе на Лодозскій мостъ. Слышно, что новая экспедиція будетъ состоять изъ 10 баталіоновъ и одной батареи въ 6 пушекъ. (A. P. S. Z.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Лиссабонъ, 10-го Октября.

Сегодняшняя Правительственная газета объявила постановленіе Кортесовъ отъ 6-го ч. с. м. подписанное Королевою, по силѣ коего уничтожается постановленіе Habeas corpus за исключеніемъ провинціи Алгарви со смежными съ нею округами, Фаро, Бежа и Эвора.

— Говорили здѣсь о появленіи въ разныхъ странахъ Королевства, значительной Мигуелистской силы, подъ начальствомъ какого-то Донъ-Алvaro, который прежде состоялъ при Д. Карлосѣ и за некоторое время съ 6,000 чел. перешелъ границу; между тѣмъ оказалось, что хотя случаются мѣстами, а именно въ провинціяхъ Миаго, Трасъ-осъ-Монтесъ и Беира, разныя какъ бы Мигуелистскія войска нападенія, которыя были столь значительны, что обратили даже вниманіе правительственныхъ Генераловъ; впрочемъ это только Португальскіе Гериласы, которые пользуясь господствующими въ Королевствѣ безпорядками, производятъ военныя вылазки подъ разными видами, но не съ политическою цѣлью а только для простаго грабежа, и если угрожаетъ имъ опасность разсыпаться и скрываются. Послѣ урона причиненнаго Генералу Царіатеги, къ нимъ присоединилось нѣкоторое число Испанцевъ изъ разбитаго корпуса. Чтобы окончательно прекратить эти движенія, выступили въ тѣ стороны Генералы дасъ Антасъ и Са-да-Бандейра съ своими отрядами. Въ южныхъ провинціяхъ т. е. въ Алентехо и Алгарви, находятся Мигуелистскія силы довольно хорошо вооруженныя и устроенныя, подъ начальствомъ извѣстныхъ Ремешидо, Бахано и нѣсколькихъ другихъ. Въ отрядѣ перваго находится 200 чел. пѣхоты и 120 конницы. Національная гвардія изъ Эворы получила повелѣніе выступить противу нихъ. (G. C.)

ТУРЦІЯ.

Заграбъ (Аграма), 10-го Октября.

Такъ какъ Боснійскіе Капитаны въ Кроаціи, не хотѣли предаться законной власти ни слушаться Правительственныхъ повелѣній, то выступилъ противу нихъ Намѣстникъ Босніи въ первыхъ числахъ Сентября, Визирь Мегмедъ-Веджиги-Паша, имѣя подъ командою 2,000 Арнавтовъ и отъ 3 до 4

Mohammara, а въ 16 изъ Бейрута до Дамаску. — Зъ этого рапорта видѣть ся также дае, же выправа Пѣтковника Chesney на Евфрате, не улегла несчастію, и оwszemъ радзи онъ тѣ дрогѣ, utrzymując, że jest najlepszą ze wszystkich wymienionych.

— Законъ Езуитовъ, который сѣ въ окolicach Libanu ustalił, miał dawniej już zamiar wystać z Syrii i urządzić misją pomiędzy Chaldecyzykami. Teraz dowiadujemy się, że nie misją, ale zupełne kollegium postanowiono w Mezopotamii zaprowadzić. Wystawienie tego kollegium, wyswieca plan Jezuitów, ażeby od Eufratu i Tygru, przywieść do skutku związek z osadami zakonu w Indyach wachodnich, posiadać oraz tym sposobem nieprzerwany szereg misyy i kollegiów w całej południowej stronie Azji. W Indyach, gdzie pełen tolerancji rząd angielski, zostawia zakonowi zupełnie wolną siedzibę, Kalkuta jest śródkowym punktem ich misyy, z kąd już w roku zeszłym dostali się Jezuiti aż do krajów Auy i Pegu. (G. C.)

НИМЦЫ.

Hannover, 19 Października.

Слышае, же Xiąże Solms, syn Królowey, będzie Gubernatorem tutejszego miasta.

— Terazniejsze sprawy Królestwa, załatwia wyłącznie Król z dwoma tylko urzędnikami, to jest: z Ministrem Scheele, i z Dyrektorem kancelaryi Leist; niekiedy tylko Królewicz Następca tronu miewa udział w ich naradach. Rozmaite projekta do praw, na ostatnim seymie przyjęte, między którymi są niektóre bardzo ważne i potrzebne, nie uzyskały jeszcze potwierdzenia Królewskiego. Z niecierpliwością nakoniec oczekują wszyscy trwającego dotąd w sprawach krajowych przesilenia. (G. C.)

ИСПАНІЯ.

Umieszczony w Times list Madrycki pod d. 9 Października donosi, iż biegła pogłoska, że w Nawarrze uzbiera się wielka nowa wyprawa Karolistowska, dla przyłączenia się do wojska Don Carlosa, i dla tego Karolisci dnia 4 mieli uczynić rozpaczliwe uderzenie na most Lodosy. Mówią, że nowa wyprawa składać się ma z dziesięciu batalionów i jednej baterii o sześciu działach. (A. P. S. Z.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Lisbona, d. 10 Października.

Dzisiejsza gazeta Rządowa ogłosiła dekret Korteżów z d. 6 b. m. przez Królową podpisany, mocą którego zostaje zniesione zawieszenie Habeas corpus, z wyłączeniem prowincji Algarbii z przyległemi jej obwodami Faro, Beja i Evora.

— Mówiono tu o pokazaniu się w różnych stronach Królestwa, znaczney siły Miguelistów pod dowództwem niejakiegoś Don Alvaro, który przez czas jakiś przy Don Carlosie zostawał i w 6,000 ludzi granice przekroczył; tymczasem okazało się, że zdarzają się wprawdzie tu i ówdzie, a mianowicie w prowincjach Minho, Tras-os-Montes i Beira, rozmaite nibyto Miguelistowskie hufce napady, które były dosyć silne, aby uwagi rządowych Jeneratów zwrócić nie miały; lecz są to tylko Portugalscy gerylasowie, którzy, korzystając z panujących w kraju zamieszek, dopuszczają się zbrojnych wycieczek pod rozmaitemi nazwami, ale nie w celu politycznym, lecz dla prostego rabunku, a gdy niebezpieczeństwo im grozi, rozpierzchają się i ukrywają. Po kłęsce zadanej Jeneratowi Zariategui, połączyła się z niemi pewna liczba Hiszpanów z rozbitego korpusu. Żeby tym poruszeniom raz już ostateczny koniec położyć, wyruszyli w tamte strony Jenerałowie das Antas i Sa-da-Bandeira z oddziałami swemi. W prowincjach południowych, to jest w Alentejo i Algarvii, znajdują się jednak nie złe uzbrowione i urządzone hufce Miguelistów, pod dowództwem znanych Romesziado, Bajano i kilku innych. Oddział pierwszego liczy 200 piechotnych i 120 jezdnych ludzi. Polecono gwardyi narodowej z Evory, aby przeciwko nim wyruszyła. (G. C.)

ТУРЦІЯ.

Zagrab, 10 Października.

Ponieważ Bośniaccy Kapitanowie w Kroaeyi, nie chcieli poddać się prawey władzy, ani słuchać rozkazów rządowych, wyruszył przeto przeciwko nim Wielkorządca Bośni, Wezyr Mechmed W edszyh Basza, w pierwszych dniach Września, na czele blisko 2,000 Arnautów i 3 do 4 tysięcy regularnego wojska,

т. регулярнаго войска, одинъ уланскій полкъ и 14 пушекъ, не считая въ томъ принадлежащихъ къ его свитѣ Шувашей и разной домовою сволочи, идя изъ Травника чрезъ Банталюку въ Кроацію для покоренія неповинующихся. При Липникѣ, Визирь встрѣтилъ авангардъ мятежниковъ, который совершенно разбилъ и двинулся въ Ясеничу, гдѣ находилась главная сила мятежниковъ, которые будучи пораженны потерей оныхъ переднихъ войскъ, спасались бѣгствомъ. Визирь велѣлъ тотчасъ разрушить и сразнать съ землею укрѣпленный замокъ Ясеничи и изъ взятыхъ въ немъ плѣнныхъ, четырьмя главными заговорщикамъ, а также семи жителямъ Ясеничи, отрубить головы; всѣхъ прочихъ отправилъ домой внушивъ имъ жить спокойно. 19-го ч. Визирь былъ уже въ Бигахъ, куда прошелъ безъ всякаго препятствія; тамъ устроилъ лагерь, и призвавъ къ себѣ Капитана *Вишевица*, который былъ спокоенъ и въ мятежѣ не принималъ участія, пожаловалъ ему почетный кафтанъ и произвелъ его въ достоинство Мутеселима съ начальствомъ надъ 10-ю округами или Боснійскими Капитанами. 22 Сентября командуящій въ Банатѣ Императорско-Австрійскій Фельдмаршалъ Баронъ *Власицъ*, имѣлъ съ Визиромъ совѣщаніе на межевыхъ дѣль. 23 Сентября Визирь удалился изъ лагеря съ своимъ войскомъ, обращаясь къ Островцу, куда скрылся Капитанъ *Бессиревичъ*. Туда явился добровольно Капитанъ Крупанскаго округа *Арнаутевичъ*, котораго Визирь велѣлъ заковать въ кандалы и со всемъ его семействомъ, а также съ семействомъ ушедшаго Капитана *Бессиревича* отправилъ въ Травникъ. Учредивъ въ Островцѣ и Крупѣ приличное начальство и оставивъ тамъ гарнизономъ Арнаутцевъ, обратился 27 ч. къ Бигаху, съ намѣреніемъ возвратиться оттуда чрезъ Куленъ, Ракузу и Ливню въ Травникъ. Нѣтъ сомнѣнія, что теперь по прогнаніи мятежныхъ Капитановъ и учрежденіи законныхъ начальствъ, въ Кроаціи будетъ сохранено спокойствіе.

Съ Сербскихъ границъ, 8-го Октября.

Назначенный въ Лондонъ Турецкій Посланникъ *Ибрагимъ-Саримъ-Эфендѣй*, выдержавъ карантинъ въ Ахексинецѣ, прибылъ къ Землинскому карантину, откуда совершитъ путешествіе чрезъ Вину и Парижъ въ Лондонъ. Слышно, что карантинный срокъ определенный въ 3 недѣли, уменьшенъ для него на 10 дней, что должно почитать хорошимъ знакомъ состоянія здоровья, именно, что извѣстія изъ Сербіи, самыя удовлетворительныя.

— Собраніе конгресса Греческой Неунитской церкви въ Австріи, для избранія Архіепископа, назначено на 1 (13) Ноября наст. года.

Съ Молдавскихъ границъ, 26-го Сентября.

Недолго спустя послѣ двухъ лѣтнихъ несогласій, все почти болѣе помирилось съ Княземъ *Стурдза*, и тѣмъ кончено, что *Логотетъ*, Алексей *Гика* и Костакъ *Стурдза*, будутъ Министрами. Князь *Стурдза*, коего успѣли привести въ несогласіе съ женою, такъ что она принуждена была отправиться къ отцу своему въ Истамбуль, открывъ теперь весь заговоръ и убѣдившись въ невинности своей супруги, опять соединился съ нею. (G. C.)

Разныя извѣстія.

Ученая экспедиція въ Новую Землю и Лапландію.

Въ С. Петербургскихъ Вѣдомостяхъ напечатано донесеніе Г. Академика Бера, объ ученой экспедиціи, предпринятой въ нынѣшнемъ году изъ Архангельска въ Новую Землю и Лапландію. Г. Академикъ пишетъ изъ Архангельска, отъ 17-го Сентября, что со времени отправленія Академической экспедиціи изъ Архангельска до самаго возвращенія ея нынѣ въ эту гавань, ему не представлялось удобнаго случая донести Академіи о семъ путешествіи. Теперь, дорожа каждою минутою времени, необходимо для надлежащей высушки привезенныхъ имъ предметовъ, и для укладки ихъ по порядку въ заказанные для того ящики, и желая, для доставленія ихъ въ Петербургъ, воспользоваться еще лѣтнею дорогою, онъ представляетъ отчетъ только объ одной участи самой экспедиціи. Упомянувъ о приготовленіяхъ къ плаванію, и объ отплытіи, авторъ говорить, что достигнувъ устья Двины еще вечеромъ 19-го Іюня, они были принуждены остановиться противъ брандвахты и оставаться на этомъ мѣстѣ въ теченіе цѣлыхъ трехъ сутокъ. „Употребивъ это время на осмотръ соседнихъ береговъ,“ пишетъ Г. Беръ, „мы поспѣшили воспользоваться первымъ попутнымъ, впрочемъ весьма слабымъ, вѣтромъ и поплыли вдоль восточныхъ береговъ Бѣлаго моря; но черезъ нѣсколько часовъ принуждены были снова бросить якорь противъ *Зилинскихъ Горъ* и оставаться тамъ до 30-го Іюня, въ ожиданіи переменъ вѣтра, не позволявшаго судамъ нашимъ выйти изъ Бѣлаго Мо-

jednego półku ułanów i 14 armat, nie licząc w to należących do jego orszaku Szuwaszów i rozmaitych gawiedzi domowej, idąc z Trawnika przez Banialukę do Kroacji dla poskromienia nieposłuszných. Pod Lipnikiem spotkał Wezyr przednią straż buntowników, którą rozbił do szczytów i posunął się aż do Jasenicy, gdzie znajdowała się główna siła powstańców, którzy, przerażeni klęską swych czat przednich, w ucieczce szukali schronienia. Wezyr kazał natychmiast zburzyć i zrównać z ziemią warowny zamek Jasenicki, a z poymanych w nim jeńców, czterem, jako głównym spiskowym, tudzież siedmiu mieszkańcom Jasenicy, głowy poćcinać; wszystkich innych odesłano do domów, z poleceniem spokojnego zachowania się. Dnia 19 był już Wezyr w Bigach, gdzie doszedł bez żadnej przeszkody; tam rozbił oboz, a przywołałszy do siebie Kapitana *Bishewicza*, który się spokojnie zachowywał i w huncie żadnego nie miał udziału, uderował go honorowym kaftanem, przy nadaniu mu godności Muteselimy i zwierzchnictwa nad 10 okręgami, czyli Kapitanami Bośniackimi. Dnia 22 Września, miał z Wezyrem, dowodzący w Banacie Cesarzsko-Austriacki Feldmarszałek Baron *Vlasits*, konferencyą, tyczącą się interesów granicznych. Dnia 23 Września oddalił się Wezyr z obozu ze swym wojskiem, udając się ku Ostrowac, dokąd schronił się Kapitan *Bessyrewich*. Tam stał się przed nim dobrowolnie krupieńskiego okręgu Kapitan *Arnautowich*, którego Wezyr w kaydany okuc kazał i z całą rodziną, tudzież z rodziną zbiegłą *Bessyrewicha* do Trawnika odesłał. Ustanowiwszy potem w Ostrowac i w Krupie zwierzchność właściwą, i zostawiwszy tam na załodze Arnautów, obrócił się d. 17 na Bihach, aby stamtąd powrócić przez Kulen, Rakuzę i Liwno do Trawnika. Nie masz wątpliwości, że teraz po zniknięciu buntowniczych Kapitanów i ustanowieniu władz prawnych, będzie w Kroacji zachowana spokojność.

Od granic Serbskich, 8-go Października.

Przeznaczony do Londynu Posel Turecki *Ibrahim-Sarim-Effendi*, odbywszy Serbską kwarantannę w Alexynecy, przybył do kwarantanny w Semlinie, z kąd odbędzie swą podróż przez Wiedeń i Paryż do Londynu. Słychać, że czas kwarantanny, na dni 21 ustanowiony, został dla niego do dni 10 zmniejszony, co uważać należy za dobry znak co do stanu zdrowia, zwłaszcza, że i doniesienia z Serbii, względem morowego powietrza, są bardzo zaspakajające.

— Zebranie się Kongressu Greko-Nieunickiego Kościoła w Austrii, dla obrania Arcybiskupa, zostało postanowione na d. 1 (13) Listopada bieżącego roku.

Od granic Multan, 26 Września.

Blisko po dwuletniej opozycji, niemal wszyscy Bojarowie pojednali się z Xięciem *Stourdza* i na tém stanęło, że *Logotet*, *Alexy Ghika* i *Kostaki Stourdza*, zostaną Ministrami. Xiąże *Stourdza*, którego przez intrygi umiano poróżnić z żoną tak, iż była przymuszona udać się do ojca swego w Stambule, odkrywwszy teraz cały świsek i przekonany o niewinności swej małżonki, połączył się z nią znowu. (G. C.)

ROZMAITE WIADOMOŚCI.

Uczona Wyprawa do Nowey Zemli i Laponii.

W gazecie St. Petersburgskiej umieszczone jest doniesienie P. Akademika Bera, o wyprawie uczoney, w tym roku przedsięwziętej z Archangielska do Nowey Zemli i Laponii. P. Akademik pisze z Archangielska, pod dniem 17 Września, że od czasu wystania wyprawy Akademickiej z Archangielska do samego jej teraz powrotu do tej przystani, nie zdarzało się temu zręczności doniesienia Akademii o tej podróży. Teraz drogo ceniąc każdą chwilę czasu, nieodbitie potrzebnego do należytego wysuszenia przywiezionych przezeń rzeczy, i do upakowania ich w porządku do skrzyń na to zamówionych, chcąc oraz dla zawiezienia ich do Petersburga, korzystać jeszcze z drogi letniej, przedstawia sprawę o samém tylko powodzeniu wyprawy. Napomknąwszy o przygotowaniach do żeglugi, i wyjściu pod żagle, pisze autor, że dopłynąwszy do ujścia Dzwiny jeszcze wieczorem 19 Czerwca, zmuszeni byli zatrzymać się naprzeciw brandwachtu i zostawać na tém mjeyscu przez całe trzy doby: „Używszy tego czasu na obejrzenie brzegów przyległych,“ pisze P. Ber, „pospieszyliśmy korzystać z pierwszego pomyselnego, zresztą bardzo słabego wiatru; popłynęliśmy wzdłuż wschodnich brzegów morza Białego; ale za kilka godzin znowu byliśmy zmuszeni zarzucić kotwicę na przeciw *Gór Zimowych* i zostawać tam do dnia 30 Czerwca, oczekując odmiany wiatru, który nam niedozwalał wypłynąć z morza Białego. Wegetacya, którą znaleźliśmy na *Górach Zimowych*, można nazwać obfitą, sądząc z szerokości, pod jaką się znajduje. Ale za to

ря. Растительность, которую мы нашли на Зимнихъ Горахъ, можно назвать богатою, судя по широтѣ, въ коей онѣ находятся. Но за то море въ этомъ мѣстѣ чрезвычайно бѣдно произведеніями природы, и Зоологія не могла бы похвалиться ни малѣйшею добычею отсюда, если бы стрѣлокъ, бывшій прежде питомцемъ Музеума, не убилъ на здѣшнемъ берегу одной птицы, совершенно новой для Европы.

„Наконецъ могли мы направить путь свой къ южному берегу Лапландіи, и достигнувъ его въ ночь съ 1-го на 2-е Іюля, начали свои ученыя разысканія, не смотря на снѣгъ, который насъ здѣсь встрѣтилъ. На этихъ отдаленныхъ берегахъ, которые никогда еще не были посѣщаемы съ цѣлю ботаническою, нашли мы еще нѣсколько произведеній Лапландской флоры, очевидно занесенныхъ сюда съ Урала или изъ окрестностей Мезеня, и недостающихъ въ превосходномъ сочиненіи Валенберга: *Flora Lapponica*. 8-го Іюля вѣтеръ перемѣнилъ свое направленіе, и мы, не теряя времени, посѣтили воспользоваться этимъ; остановясь еще на короткое время у Сосновца, плыли довольно долго до Трехъ Острововъ, лежащихъ противъ восточнаго берега Россійской Лапландіи; отсюда простерли разысканія наши до самаго Поноя.

„Продолжительное пребываніе наше въ Архангельскѣ и въ Бѣломъ Морѣ сдѣлало то, что время, определенное на посѣщеніе Колы, было почти совершенно просрочено. По этому, боясь упустить главную цѣль экспедиціи, я уже давно принялъ намѣреніе воспользоваться первымъ южнымъ вѣтромъ, чтобы плыть прямо къ Новой Землѣ, и зайти сперва въ Колу, только въ такомъ случаѣ, когда вѣтеръ приметъ рѣшительное направленіе къ западу. Почувствовавъ, ночью съ 11-го на 12-е Іюля, свѣжій южный вѣтеръ, подняли мы якорь и, направивъ путь свой отъ Трехъ Острововъ прямо къ Маточкину Шару, прибыли, послѣ 5-ти-дневнаго благополучнаго плаванія, къ западному устью этого пролива, 17-го числа Іюля. Въ слѣдствіе продолжительнаго сѣвернаго вѣтра, загнавшего столь большое количество льду въ Бѣлое Море, западный берегъ Новой Земли былъ совершенно очищенъ отъ него, и мы, видѣвъ еще нѣкоторые остатки льда въ Бѣломъ Морѣ, уже не встрѣтили ни малѣйшихъ слѣдовъ его въ самомъ Ледовитомъ Океанѣ.

„Обозрѣвъ устье означеннаго пролива въ геогностическомъ, ботаническомъ и зоологическомъ отношеніяхъ, мы углубились въ него для отысканія мѣста, гдѣ бы можно было намъ стать на якорѣ. Отсюда предприняли мы разысканія по всемъ возможнымъ направленіямъ, снабдивъ разными порученіями, какъ встрѣченныхъ здѣсь, такъ равно прѣхавшихъ съ нами моржелоновъ. Надобно замѣтить, однако, что ловля моржей была чрезвычайно бѣдна въ нынѣшнемъ году. Гг. Леманъ и Редеръ отправились въ Серебряную Бухту, между тѣмъ, какъ я занялся анатомированіемъ нѣкоторыхъ морскихъ млекопитающихъ животныхъ.

„Чтобы не оставаясь долѣе въ этой странѣ, мы рѣшились, 31-го Іюля, проникнуть съ обоими судами въ проливъ такъ далеко, какъ позволитъ ледъ; но достигнувъ середины пролива, мы нашли ледъ на которомъ моржелоны наши ловили тюленей, въ такомъ сильномъ движеніи, что не могли воспротивиться искушенію протѣсниться чрезъ льдины сколь возможно далѣе. Эта попытка, послѣ нѣкоторыхъ усилій, удалась намъ, и мы открыли себѣ, съ помощію свѣжаго вѣтра, свободный ото льда путь къ Карскому Морю, въ которое и вошли вскорѣ по полудни. Тотъ же самый вѣтеръ, на слѣдующій день, чрезвычайно усилился и сдѣлалъ обратный путь на лодкѣ невозможнымъ; а такъ какъ при отправленіи нашемъ съ мѣста, гдѣ суда наши стояли на якорѣ, мы имѣли намѣреніе возвратиться туда къ ночи, и потому не запаслись ни чѣмъ нужнымъ для болѣе продолжительнаго пребыванія въ необитаемомъ мѣстѣ, то и принуждены были провести первое число Августа весьма безпокойно, въ дурную погоду, въ дождь, при 4½ температуры, безъ всякаго крова и терпя во всемъ недостатокъ. Если бы буря еще продолжалась, то положеніе наше могло бы сдѣлаться чрезвычайно опаснымъ, потому что возвращеніе пшкомъ вдоль пролива было совершенно невозможно, по причинѣ голыхъ непроходимыхъ скалъ, выдававшихся во многихъ мѣстахъ изъ самой воды.

„Къ счастью, ввечеру насъ пригласили къ себѣ Кемскіе промышленники, которые имѣли съ собою шатры и достаточный запасъ оленьяго мяса и другой живности. Карское Море, на которомъ мы сначала видѣли вдаль ледъ, въ продолженіе нашего здѣсь пребыванія совершенно очистилось, западнымъ вѣтромъ, на такое разстояніе, какое только

морзе въ томъ мѣстѣ, очень трудно въ плыть при рожденіи, прето Зоологія не могла бы себѣ похвалиться наименьшею зтадъ добычею, гдыбы стрелецъ, были негдысъ выхывауцемъ Музеумъ, не убиѣ на тудеышымъ берегу одного птака, зупеѣнне незнаюмого в Европие.

„Наконецъ могли мы skierowac swą drogę do południowego brzegu Laponii, dosięgłszy go więc w nocy z dnia 1 na 2 Lipca, rozpoczęliśmy uczone poszukiwania, bezwzględnie na śnieg, który nas tu spotkał. Na tych odległych brzegach, które nigdy jeszcze nie były odwiedzane w celu botanicznym, znaleźliśmy jeszcze kilka płodów flory Lapońskiej; widocznie zaniesionych tu z Uralu albo z okolic Mезену, i nie znajdujących się w wyborczym dziele Walenberga: *Flora Lapponica*. Dnia 8 Lipca wiatr odmienił swój kierunek, nie tracąc więc czasu pośpieszyliśmy z tego korzystając; zatrzymawszy się na czas krótki przy Sosnowcu, dość długo płynęliśmy do Trzech-Wysp, leżących na przeciw wschodniego brzegu Laponii Rossyjskiej; zkad posunęliśmy nasze poszukiwania do samego Ponoju.

„Długi nasz pobyt w Archangielsku i na Białém morzu sprawił to, że czas, przeznaczony na odwiedzenie Koly, był prawie zupełnie straconym. Z tej przyczyny, lękając się chybić głównego celu wyprawy, od dawna już powziąłem zamiar korzystania z pierwszego wiatru południowego, ażeby płynąć prosto do Nowey-Zemli, i zająć naprzód do Koly, w takim tylko razie, jeżeli wiatr wezmie prosty kierunek ku zachodowi. W nocy z dnia 11 na 12 Lipca, poczuwszy świeży wiatr południowy, wyszliśmy pod żagle, i skierowawszy swą drogę od Trzech-Wysp prosto do Matorczki Szara, po 5-cio-dziennęj pomyślnęj żegludze, przybyliśmy do zachodniego uścia tej cieśniny, dnia 17 Lipca. Z przyczyny długo trwającego wiatru ze strony północnej, który tak wielką ilość lodu zapędził na morze Białe, zachodni brzeg Nowey Zemli był zupełnie od niego wolny; widziawszy więc niejakię jeszcze szczątki kry na Białém morzu, już nienapotkaliśmy najmniejszych jego śladów w samém morzu Lodowatém.

„Obyczawszy uście pomienionej cieśniny we względzie geognostycznym, botanicznym i zoologicznym zagłębił się do niej dla wynalezienia miejsca, gdziebyśmy mogli stanąć na kotwicy. Ztąd rozpoczęliśmy nasze poszukiwania we wszystkich, jak tylko można, kierunkach, dawszy rozmaite zlecenia, tak tu spotkanym, jako też i przybyłym z nami łowcom morsow. Trzeba jednakże zrobić uwagę, iż połow morsow był zupełnie nędzny w tym roku. Pp. Lehrmana i Röder udali się do zatoki Srebrnej, a ja tymczasem zająłem się anatomizowaniem niektórych ssących zwierząt morskich.

„Ażeby nie zostawać dłużej w tym kraju, umyśliliśmy 31 Lipca zagłębić się z obudwoma okrętami do cieśniny tak daleko, jak tego lod dozwoli; ale doszedłszy do środka cieśniny, znaleźliśmy lod, na którym nasi łowcy morsow łowili psy morskie, w tak mocnym ruchu, że niemożliwym wstrzymać się od zaprobowania: azali się nam nie uda przecisnąć przez massy lodu, jak można, najdalej. Ta proba, po niejakiich usiłowaniach, udała się nam; przez co odkryliśmy sobie, za pomocą wiatru świeżego, wolną od lodow drogę do morza Karaskiego, na które wypłynęliśmy wraz po połnocy. Tenże sam wiatr, nazajutrz tak się powiększył, że powrócić na łodzi było niepodobniestwem; a ponieważ przy wypłynieniu naszym z miejsca, gdzie okręty nasze stały na kotwicy, mieliśmy zamiar powrócić tam na noc, przeto nie wzięliśmy z sobą żadnych zapasów potrzebnych do dłuższego bawienia w miejscu niezamieszkałym; byliśmy więc zmuszeni przepędzić pierwszy dzień Sierpnia bardzo niewygodnie, wśród śloty pod 4½ temperaturą, bez żadnego dachu i znosząc niedostatek wszystkiego. Gdyby burza dłużej jeszcze potrwała, stan nasz mógłby być nader niebezpiecznym: gdyż powrót piechotą brzegami cieśniny, był wcale niepodobny, z przyczyny skał niedostępnych, w wielu miejscach z wody wystających.

„Na szczęście, zaprosili nas do siebie ku wieczorowi rybacy Kiemscy, którzy mieli z sobą namioty, dobry zapas mięsa reniferów i innej żywności. Morze Karaskie, na którym widzieliśmy z początku w oddaleniu massy lodu, przez czas naszego tu pobytu zupełnie się oczyściło, przez wiatr zachodni, na takiej przestrzeni, jaką tylko można było objąć okiem z gór okoli-

могъ обнять взоръ нашъ съ окружныхъ горъ. Здѣсь, однако, мы нашли мало слѣдовъ животной жизни, за исключеніемъ безчисленнаго множества бероевъ (*Beroe Cucumis*), которые, повидимому, были очень довольны своею участію въ этой холодной водѣ, и являлись въ своихъ плавательныхъ перьяхъ такую роскошь красокъ, какой невозможно изобразить ни перомъ, ни кистью.

„На слѣдующій день буря утихла, и мы, вмѣстѣ съ промышленниками, начали помышлять о возвращеніи къ судамъ. Но вѣтеръ дулъ еще съ такою силою, что мы могли подвигаться въпередъ только чрезвычайно медленно, и принуждены были пристать къ одному острову, лежащему въ Бѣлужей Бухтѣ. Здѣсь нашли мы одну изъ тѣхъ хижинъ, въ которыхъ зимовалъ, въ 1767 году, *Розмысловъ*, и должны были употребить часть этихъ почтенныхъ останковъ на то, чтобы обогрѣться, высушиться и приготовить себѣ пищу. Къ ночи прибыли мы довольно благополучно на мѣсто, гдѣ стояли наши суда.

„4-го Августа, снялись мы наконецъ съ якоря и отправились къ западному устью пролива, рѣшась воспользоваться тамъ первымъ южнымъ или первымъ сѣвернымъ вѣтромъ, чтобы проникнуть сколь возможно далѣе на сѣверъ или на югъ западнаго берега Новой Земли. Въ устьѣ пролива насъ встрѣтилъ вѣтеръ сѣверный, и потому мы поплыли къ югу, остановились съ начала въ одной безымянной губѣ, гдѣ найденъ виденный нами въ Архангельскѣ каменный уголь, и потомъ въѣхали въ Костинъ-Шаръ, который собственно есть не одинъ цѣльный морской проливъ, какъ его изображаютъ на картахъ, но собраніе многихъ проходовъ или каналовъ, между безчисленными множествомъ острововъ.

„Мы бросили якорь въ устьѣ Нехватовой. Сдѣлавъ въ первые дни нашего здѣсь пребыванія нѣсколько изслѣдованій въ окрестностяхъ, мы предприняли, 9-го Августа, поѣздку вдоль рѣки и озера того же имени, во внутренность страны. Мѣстомъ отдыха на этомъ пути служилъ намъ шалашъ, построенный когда-то для ловли гольца (*Salmo alpinus* FABR.)

„Г. Беръ говоритъ, что по возвращеніи, поднялся сильный штормъ, продолжавшійся девять сутокъ. По минованіи бури должно было выждать людей, посланныхъ на ловлю, которые наконецъ возвратились къ судамъ только съ парю оленьихъ кожъ. 28-го Августа, суда снялись съ якоря и стали близъ сосѣдняго острова для ученыхъ наблюденій. Густые туманы препятствовали плаванію на парусахъ въ архипелагъ острововъ, такъ, что экспедиція подвигалась весьма медленно. Между тѣмъ наступала осень. Г. Беръ желалъ посѣтить Колу и Мотовскую Бухту, и, вмѣстѣ съ тѣмъ, посмотреть и глетсеры, лежащія на западномъ берегу Новой Земли; если же это не удастся, проникнуть болѣе къ югу и остановиться у Колгуева.

„31-го Августа, мы оставили Новую Землю послѣ шестинедельнаго на ней пребыванія,“ продолжаетъ Г. Беръ, „и рѣшились сколь возможно далѣе держать путь нашъ къ западу, и непрежде оставить направленіе къ Колѣ, какъ когда исчезнетъ вся надежда на возможность оставить эту гавань передъ наступленіемъ зимы. Этотъ переездъ былъ; однако же, совершенно не очень счастливо, потому, что вѣтеръ часто измѣнялся; мы должны были цѣлые сутки бороться со штормомъ, и увидѣли берегъ Лапландіи только на осьмой день нашего плаванія. Мы находились насупротивъ *Семи Острововъ*, слѣдовательно были отдалены отъ Мотовской Бухты не болѣе, какъ только на нѣсколько сотъ верстъ. Но такъ какъ вѣтеръ былъ постоянно сѣверо-западный и, слѣдственно, совершенно противный направленію къ Колѣ, то намъ оставалось или пристать къ *Семи Островамъ* и ожидать тамъ благоприятнаго вѣтра, или направить путь свой къ Бѣлому Морю. Я рѣшился направить путь нашъ къ востоку и пристать къ Трѣмъ Островамъ, гдѣ мы пробыли полтора дня. Потомъ мы еще занимались здѣсь ловлею морскихъ звѣрей низшихъ классовъ. Сколь пустыннымъ показались намъ прежде тундры этого крайняго конца Лапландіи, столь же привлекательными явились намъ нынѣ эти зеленые покатоки, которыхъ мы не видѣли на Новой Землѣ въ теченіе цѣлыхъ шести недѣль.

„Другое судно наше, съ которымъ мы были разлучены въ продолженіе нѣсколькихъ дней, также принуждено было оставить предпріятіе плыть въ Колу, и соединилось съ нами у Трехъ Острововъ. Плаваніе наше отсюда до самаго Архангельска было чрезвычайно благополучно, такъ, что мы теперь въ двое сутокъ оставили за собою пространство, на переездъ котораго употребили прежде цѣлые двадцать

чужихъ. Ту jednakże mało znaleźliśmy śladów życia organicznego, oprócz niezmiernego mnóstwa berojów (*Beroe Cucumis*), które, jak się zdaje, były bardzo kontentne ze swego przeznaczenia w tej wodzie zimnej, i okazywały w swym liściu pływającym taką powabność kolorów, jakiej ani piórem, ani pędzlem wyobrazić niemożna.

„Nazajutrz burza ustała, zaczęliśmy więc razem z rybakami myśleć o powrocie do okrętów, wiatr jednak był jeszcze tak wielki, żeśmy mogli tylko bardzo powoli posuwać się na przód, i byliśmy zmuszeni zawinąć do jednego ostrowia, na Biełужей затоce leżącego. Znaleźliśmy tu jeden z tych domków, w których *Rozmysłow* w roku 1767 zimował, i byliśmy zmuszeni użyć części szacownych tych szczątków do ogrzania się, osuszenia i przygotowania sobie pokarmów. Na noc przybyliśmy dość szczęśliwie do miejsca, gdzie się nasze okręty znajdowały.

„Dnia 4 Sierpnia, podnieśliśmy nakoniec kótwicę i udaliśmy się ku zachodniemu uściu cieśniny, postanowiwszy korzystać tam z pierwszego południowego, albo północnego wiatru, ażeby, jak można, najdalej zagłębić się ku północy, albo ku południowi zachodniego brzegu Nowey Zemli. W uściu cieśniny spotkał nas wiatr północny, poszliśmy przeto ku południowi, zatrzymaliśmy się naprzód w jednej odnodze bezimienney, gdzie znaleziono widziany przez nas w Archangielsku węgiel kamienny, a potem wpłynęliśmy na Kostin-Szar, który nie jest właściwie całą cieśniną morską, jak go wyobrażają na mappach, ale zbiorem wielu przesmyków, czyli kanałów, pomiędzy niezliczonem mnóstwem wysp.

„Zarzuciliśmy kótwicę w uściu rz. Niechwatowej. Uczyniwszy w pierwszych dniach naszego tu pobytu kilka poszukiwań w okolicach, 9 Sierpnia przedsięwzięliśmy wycieczkę wzdłuż rzeki i jeziora tegoż imienia, do źródła kraju. Za miejsce wytchnienia w tej podróży służył nam szalasz, wystawiony niegdyś dla łowienia patragów, (*Salmo alpinus* FABR.)

„P. Ber pisze, iż za powrotem, powstała mocna burza, przez dziesięć dni trwająca. Po przeysciu burzy, trzeba było oczekiwać ludzi, na połow wystawnych, którzy na koniec powrócili do okrętów z parą tylko skór reniferowych. 28 Sierpnia, okręty podjęły kótwicę, i stanęły blisko przyległej wyspy dla uczonych postrzeżeń. Mgła gęsta przeszkadzała żegludze z rozpiętymi żaglami na Archipelagu wysp, tak, że wyprawa pomykała się bardzo powoli. Tymczasem nastała jesień. P. Ber chciał odwiedzić Kołę i zatokę Motoską; i przytém żądał widzieć lodowiska, na zachodnim brzegu Nowey Zemli leżące; a jeśliby się to nie udało, zagłębić się dalej ku południowi i zatrzymać u Kolgujewa.

„Dnia 31 Sierpnia, opuściliśmy Nową-Zemlę po sześciotygodniowym na niej pobycie,“ dalej pisze P. Ber, „postanowiliśmy skierować dalszą swą podróż ku zachodowi, i nie pierwiej opuścić kierunku na Kołę, jak wówczas, kiedy zniknie cała nadzieja możliwości opuszczenia tej przystani przed nadejściem zimy. Ten jednakże przejazd był nie bardzo pomyslny, dla tego, że się wiatr często odmieniał; musieliśmy przez całe doby walczyć z burzą, i zaledwo nyrzeliśmy brzegi Laponii ósmego dnia naszej żeglugi. Znajdowaliśmy się na przeciw *Siedmiu Wysp*; byliśmy więc oddaleni od Motoskiej zatoki nie dalej, jak na kilkaset wiorst. Ale że wiatr trwał ciągle północno-zachodni, a zatem zupełnie przeciwny kierunkowi do Koły, przeto zostawało nam zawinąć do *Siedmiu Wysp* i oczekiwać tam pomyslnego wiatru, albo skierować swą drogę do morza Białego. Postanowiłem skierować naszą drogę ku wschodowi i zawinąć do Trzech Wysp, gdzieśmy półtora dnia przebyli. Potem zajmowaliśmy się tu jeszcze połowem zwierząt morskich klass niższych. Ile płonca Laponii, tyle się przyjemnemi wydawały teraz te zielone spadzistości, których niewidzieliśmy na Nowey Zemli przez ciąg całych sześciu tygodni.

„Drugi nasz okręt, z którym przez kilka dni byliśmy rozłączeni; również zmuszony był zaniechać pływania do Koły, i złączył się z nami przy Trzech Wyspach. Żegluga nasza ztąd aż do samego Archangielska była nader pomyslna, tak żeśmy teraz przez dwi doby przepłynęli przestrzeń, na przejazd której użyliśmy pierwiej dwadzieścia trzy dni. Przy brandwachcie okręty nasze połączyły się; i o południu 11 Września

три дня. У брандвахты суда наши соединились и вступили въ полдень 11-го Сентября въ Архангельскую гавань, съ совершенно здоровымъ экипажемъ.

„Сравнивая нашу экспедицію съ другими подобными, найдемъ, что она можетъ считаться весьма счастливою въ отношеніи къ главной своей цѣли. Изъ десяти экспедицій, въ Новую Землю Русскими морскими офицерами совершенныхъ прежде нашей, шесть потерпѣли значительный вредъ, нанесенный или судамъ ихъ, или экипажу, а именно: 1) *Розмысловъ*, хотя и достигъ своей цѣли, но принужденъ былъ бросить свое развалившееся судно; 2) *Лазаревъ*, долженъ былъ возвратиться заблаговременно, потому что весь экипажъ его занемогъ скорбутомъ и былъ не въ состояніи управлять судномъ; 3) *Литке*, въ третье путешествіе, наткнулся на подводный камень и хотя счастливо избѣгнулъ крушенія, но судно его значительно повредилось, и онъ принужденъ былъ оставить планъ, обдуманый имъ прежде для своего путешествія; 4) *Кротовъ* претерпѣлъ совершенное крушеніе; 5) *Паштусовъ*, въ концѣ перваго своего путешествія, претерпѣлъ крушеніе у Пустозерска, и 6) онъ же, во второе путешествіе, потерялъ между льдовъ судно свое, и погибъ бы, можетъ быть, со всемъ экипажемъ, если бы не помогъ ему тотъ самый моржоловъ, который былъ нынѣ нашимъ спутникомъ.“

„Обращаясь къ ученымъ плодамъ, которые принесетъ наша экспедиція, я долженъ сказать, что не все желанія наши въ этомъ отношеніи были совершенно удовлетворены. Если нѣкоторые вопросы и не разрѣшены удовлетворительнымъ образомъ и да же вовсе не тронуты, то, въ другихъ отношеніяхъ успѣхъ, превзошелъ мои ожиданія. Напримѣръ, конечно, мы никакъ не могли надѣяться найти въ странѣ, весьма схожей въ этомъ отношеніи со Шпицбергеномъ, до 90 различныхъ родовъ явнотрачныхъ (*Phanerogamae*) и по крайней мѣрѣ половину столько же тайно-брачныхъ (*Cryptogamae*) растений. Въ отношеніи къ Зоології, одинъ вопросъ я могу считать совершенно разрѣшеннымъ. Предметы сѣверной звѣриной ловли, которая доставляетъ пропитаніе значительной части нашего народа, доселѣ извѣстны только подъ народными названіями. Кажется, я буду также въ состояніи представить нѣкоторыя обстоятельныя подробности и о высшихъ классахъ животныхъ Новой Земли, почерпнутыя мною частью изъ собственныхъ наблюденій, частью же изъ свѣдѣній, собранныхъ мною на мѣстѣ. Хотя море, вѣроятно, содержитъ въ себѣ и еще много другихъ породъ животныхъ, которыхъ мы не видѣли, но, со всемъ тѣмъ, можно быть теперь довольнымъ и тѣмъ, что мы изъ числа безпозвоночныхъ животныхъ собрали близъ Новой Земли болѣе 70-ти породъ, между тѣмъ, какъ Скоресби вывезъ со Шпицбергена только 37 породъ, не смотря на то, что животные Шпицбергскіе часто уже были вывозимы оттуда.

„Порода и сложеніе скалъ Новой Земли, въ посѣщенныхъ нами мѣстахъ, были съ точностію изслѣдованы Г. Леманомъ, и это изслѣдованіе показываетъ, что главныя составныя части этихъ скалъ суть глинистый и тальковый сланецъ въ разныхъ видоизмѣненіяхъ. Находящійся на югъ около Костина-Шара авгитъ и порфиръ лежатъ на ортоцератитовой извести, наполненной окаменелостями, точно также, какъ это замѣчено Бухомъ и Гаусманомъ въ Норвегії. Каменный уголь находили мы здѣсь во многихъ мѣстахъ, но только не въ большомъ количествѣ.

„Г. Циволка измѣрилъ высоту значительныхъ горъ около Маточкина Шара, и произвелъ наблюденія метеорологическія и магнитныя. Г. Редеръ сдѣлалъ рисунки предметовъ Естественной Исторіи и снялъ нѣсколько видовъ.“

Ученый путешественникъ заключаетъ свое донесеніе изъясненіемъ намѣренія представить въ скоромъ времени подробнѣйшій отчетъ о послѣдствіяхъ экспедиціи для науки и о своихъ коллекціяхъ. Онъ также надѣется, по расположенію къ нему мѣстнаго начальства, собрать необходимыя свѣдѣнія объ Архангельской Губерніи въ отношеніи къ Естественной Исторіи. (С. П.)

— Изъ Познаня пишутъ: Эдуардъ Гр. Рагинскій, предположилъ обогатить Польскую Словесность переводомъ тѣхъ Латинскихъ классиковъ, которыхъ не было у насъ до сихъ поръ. Перваа книга этого собранія, содержащая часть писемъ младшаго Плинія, вѣрно переведенныхъ Романомъ *Зіолетскимъ*, а также важное библиографическое извѣстіе о Польскихъ изданіяхъ, запискахъ и переводахъ латинскихъ классиковъ вышелъ уже изъ печати въ Бреславлѣ у *Шлеттера*. Все собраніе будетъ составлять 24 тома. (G. C.)

въплыну до пристани Archangielskoy, z ekwipazemъ zupełnie zdrowymъ.

„Porównyując naszą wyprawę do innych, dostrzegamy, że ta może się uważać za nader szczęśliwą co do głównego celu swego. Z dziesięciu wypraw, do Nowey Zemli, przez Ruskich oficerów morskich przed naszą odbytych, sześć doznało znaczney straty, zrządzoney albo ich okrętom, albo ekwipażowi, a mianowicie: 1) *Rozmysłow*, chociaż swój cel osiągnął, ale zmuszony był rzucić zupełnie zepsuty swój okręt. 2) *Lazarew* musiał wcześniej powrócić dla tego, że cały jego ekwipaż zachorował na skorbut i nie był w stanie kierowania okrętem; 3) *Litke*, w trzeciej podróży, trafił na kamień podwodny, i chociaż uniknął szczęśliwie rozbicia się, okręt jego znacznie jednak został uszkodzony, tak, że zmuszony był zaniechać planu, przez się ułożonego dla swej podróży; 4) *Krotow*, doznał zupełnego rozbicia się; 5) *Pachtusow*, ku końcowi pierwszej swojej podróży, rozbił się przy Pustoziersku, i 6) tenże, w drugiej podróży, utracił między lodami swój okręt, i pewnieby z całym ekwipażem zginął, gdyby mu nie pomógł ten sam rybak morsowy, który był teraz towarzyszem naszej wyprawy.

„Zwracając się do owoców uczonych, które wyprawa nasza przyniesie, powinienem wyznać, że nie wszystkie nasze życzenia zostały zupełnie w tym względzie zaspokojone. Jeżeli niektóre zapytania nie zostały sposobem zaspakajającym rozstrzygnięte, a nawet wcale nieknięte, natomiast w innych względach powodzenie, przeszło moje oczekiwanie. Naprzykład: przez żaden sposób nie mogliśmy się spodziewać, żebyśmy w kraju, bardzo w tém do Spitzbergu podobnym, znaleźli do 90-ciu rozmaitych rodzajów roślin jawnopłciowych (*Phanerogamae*) i prawie połowę tej liczby skrytopłciowych (*Cryptogamae*). Co do Zoologii, jedno zapytanie mogę uważać za zupełnie rozwiązane. Przedmioty północnych łowów zwierząt, które dostarczają żywności znaczney części naszego ludu, znane są dotąd pod gminnymi tylko nazwaniami. Zdaje się, że będą w stanie podać niektóre dokładne szczegóły o wyższych nawet klassach zwierząt Nowey Zemli, zebrane przezemnie częścią z własnych dostrzeżeń, częścią z wiadomości, jakie na miejscu zebrałem. Chociaż morze zawiera jeszcze w sobie bez wątpienia wiele innych gatunków zwierząt, których nie widzieliśmy: z tém wszystkiém, można się cieszyć i z tego, żeśmy z liczby bezpacierzowych zwierząt zebrali w blizkości Nowey Zemli więcej 70 gatunków, gdy tymczasem *Skoresby* wywiozł ze Spitzbergu tylko 37-m gatunków pomimo to, że zwierzęta na Spitzbergu znajdujące się, często już były złamąd wywożone.

„Rodzaj i układ skał Nowey Zemli, w zwiedzonych przez nas miejscach, były dokładnie badane przez P. Lehmann, i te badania przekonywają, że główne części składowe tych skał są gliniastym i talkowym łupkiem w różnych odmianach kształtów. Znajdujące się na południu około Kostina-Szara augit i porfir leżą na ortoceratitowym wapie, napełnioném skamieniałościami, zupełnie tak, jak to PP. Buch i Hausmann postrzegli w Norwegii. W wielu miejscach znajdowaliśmy tu węgiel kopalny, ale tylko w niewielkiej ilości.

„P. Ziwołka zmierzył wysokość gór znaczniejszych około Motoczki-Szara, i czynił meteorologiczne i magnetyczne postrzeżenia. P. Röler porobił rysunki przedmiotów Historii Naturalnej i zjął kilka widoków.“

Uczony podróżny kończy swe doniesienie na oświadczeniu zamiaru przedstawienia w krótkim czasie szczegółowego sprawozdania o skutkach wyprawy naukowej i o swych kolekcjach. Ma także nadzieję, że za pomocą uprzejmej ku niemu miejscowej zwierzchności, zbierze potrzebne wiadomości o Gubernii Archangielskiej we względzie Historii Naturalnej. (P. I.)

— Donoszą z Poznania, że Hr. Edward Raczyński, umyślił zzbogacić literaturę polską przekładem tych klasyków łacińskich, których nie mieliśmy dotąd. Tom pierwszy tego zbioru, obejmujący część Listów Pliniusza młodszego, tłumaczonych wiernie przez Romana *Zioteckiego*, oraz ważną wiadomość bibliograficzną o polskich edycjach, komentarzach i przekładach klasyków łacińskich, wyszedł już z druku we Wrocławiu u *Szlettera*. Zbiór cały składać się będzie z 24 Tomów. (G. C.)